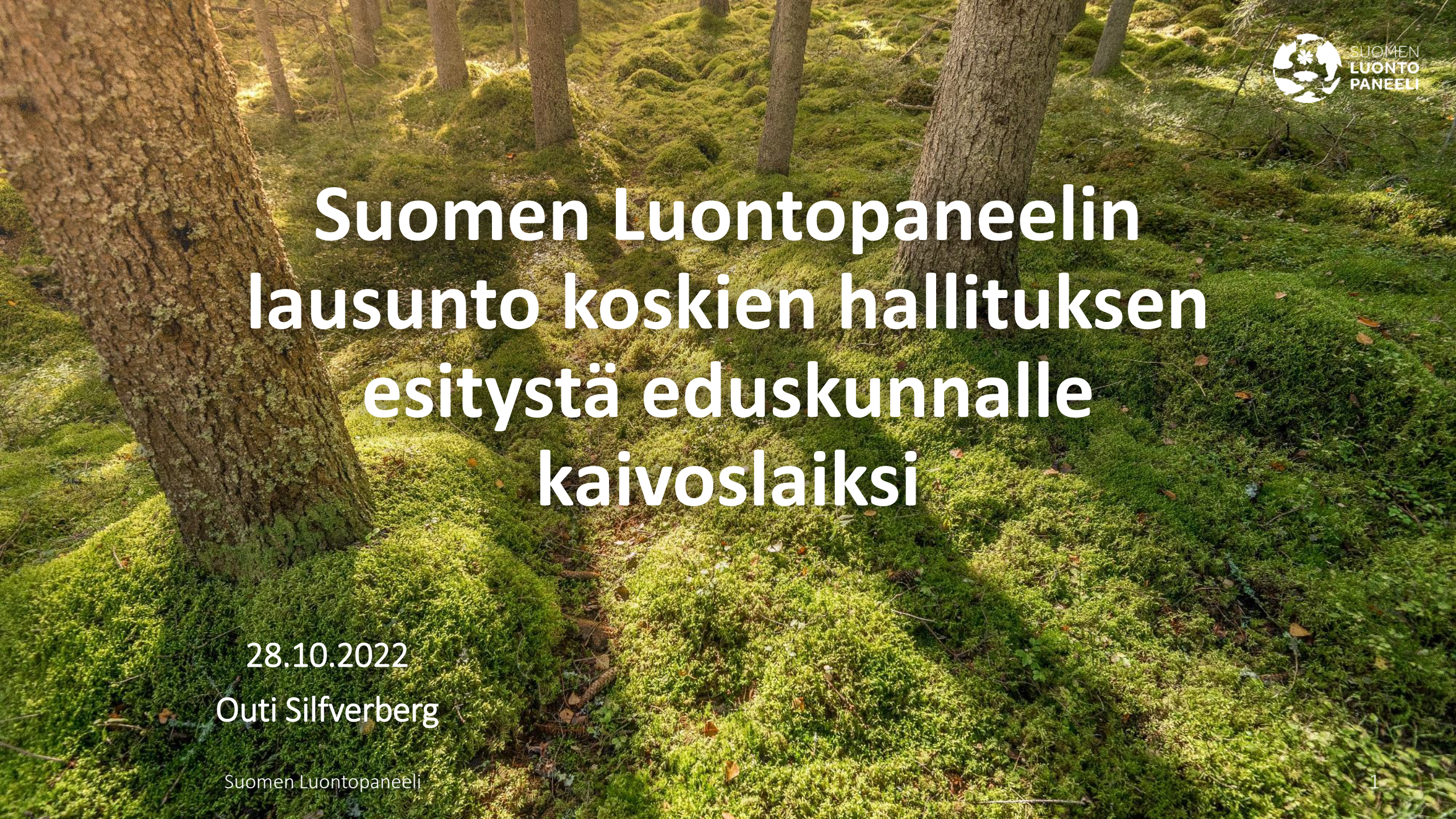

Suomen Luontopaneelin lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle kaivoslaiksi

28.10.2022

Outi Silfverberg

Kaivoslaki ja ympäristö

- Kaivoslaki on yksi suoraan Suomen luonnon monimuotoisuuden tilaan vaikuttavista laeista.
- Hallituksen esityksessä kaivoslaiksi ensimmäisenä lausuttuna tavoitteena on ympäristönsuojelun tason parantaminen. Vaikka hallituksen esityksessä on useita tärkeitä muutoksia, Luontopaneeli katsoo, että
  - Ympäristönsuojelun tason parantamista tai luonnonvarojen käytön kestävyyttä ei ole kuitenkaan sisällytetty läpäiseviksi periaatteeksi kaivoslainsäädäntöön
    - **SYKE**: ”uudistuksen myönteiset vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon ovat verrattain vähäisiä eikä muutosten voi nähdä juurikaan parantavan ympäristönsuojelun tasoa voimassa olevaan kaivoslakiin verrattuna”

Kaivokset ja luonnon monimuotoisuus

- Suomessa uusien metalliesiintymien löytyminen on todennäköistä etenkin niin sanotulta metallogeeniseltä vyöhykkeeltä. Tällä mineraaleiltaan rikkaalla vyöhykkeellä on tuhansia uhanalaisten eliölajien havaintopaikkoja sekä uhanalaisten luontotyyppien esiintymiä (Kontula 2019).
  - kartalla akkumineraalien (nikkeli, koboltti, litium) esiintymiä sekä uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien havaintopaikkoja (Kontula 2019)
- Kaivannaistoiminta on merkittävä Suomen eliölajien uhanalaistumisen syy (Hyvärinen et al. 2019)
- Kasvava kaivostoiminta lisää uhkaa

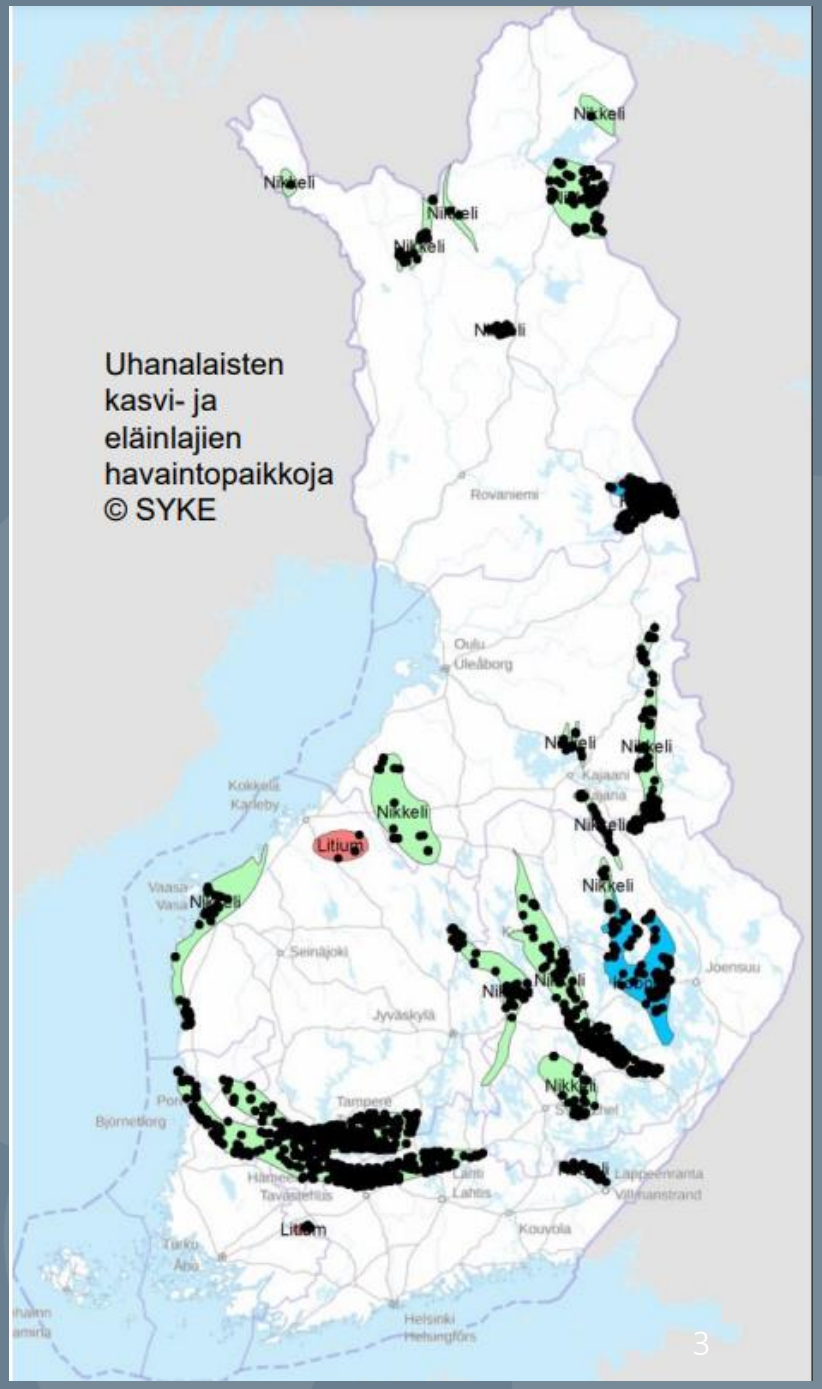

Yhteisvaikutusten huomioon ottaminen

- Luontopaneeli pitää valitettavana sitä, ettei eri intressejä tai muuta ympäristö-, sosiaalisten ja taloudellisten haittojen yhteisvaikutukset huomioon ottavaa säännöstä ole sisällytetty kaivoslainsäädännön lupaprosesseihin
  - Lainsäädännön tehtävänä tulisi olla kaivoksen tarpeellisuuden arvioiminen kokonaisuudessa muun muassa tarvittavien mineraalien, saavutettujen taloudellisten hyötyjen, eri elinkeinojen sekä toisaalta menetettyjen luonnon monimuotoisuusarvojen kannalta.
  - VN TEAS: tutkimusryhmä pitää haasteellisena lakien keskinäisten soveltamis- ja hallinnonalarajojen päällekkäisyyksien vuoksi intressivertailun säätämistä kaivoslakiin -> Tämä haaste pitäisi pystyä ottamaan vastaan, lainsäädännön politiikkakoherenssien, yhteisvaikutusten huomioimisen ja yhteensovittamisen eteen täytyy tehdä töitä

Kaivostoiminnan rajaukset

- Luontopaneeli ehdottaa, että malminetsintä ja kaivostoiminta kielletään kansallis- ja luonnonpuistojen lisäksi myös muilla luonnonsuojelulain mukaisilla suojelualueilla, Natura 2000 -alueet mukaan lukien.
  - Näille alueille ei pitäisi pystyä tekemään myöskään kaivosvarauksia, kuten ei myöskään muille alueille missä kaivostoimintaa ei voi harjoittaa.
- Mikäli lainsäädäntö ei tulevaisuudessakaan suoraan turvaa suojelualueita kaivos- ja muulta ihmistoiminnalta, Luontopaneeli suosittaa varmistamaan, että luonnonarvojen heikennykset hyvitetään täysimääräisesti ekologisen kompensaation keinoin, ja että alueille, joiden luonnonarvojen kompensointi ei ole niiden harvinaisuuden vuoksi mahdollista, ei voi kaivostoimintaa ja sen vaikutuksia tätä kautta myöskään ulottaa.
- Esitykset muutoksiksi varausjärjestelmään kannatettavia

Lupaprosessit

- Luontopaneeli pitää erittäin tärkeänä sitä, että ympäristöluvan tulisi aina edeltää kaivoslupaa.
  - Luvissa tulisi selvittää kattavasti myös pitkäaikaiset vaikutukset vesistöihin ja muuhun ympäristöön sekä ottaa huomioon alueen kilpailevat toiminnot, kuten matkailu ja poronhoito.
  - Menettely, jossa ympäristölupa voidaan myöntää kaivosluvan myöntämisen jälkeen, estää kaivostoiminnan yhteisvaikutusten huomioimisen kaivosluvasta päätettäessä – jos ympäristölupaharkinta on kesken, eivät kaivostoiminnan kaikki vaikutukset ole tiedossa
- Kaivoslupaa harkittaessa viranomaisen on voitava käyttää vahvaa harkintaa ja punnittava tarkoin kaikkia kaivoksen aiheuttamia vaikutuksia eikä tulisi olla ”pakkoa” myöntää lupa, ellei sille ole laissa määritettyä estettä.

- Tarkempia huomioita Suomen Luontopaneelin laajemmassa lausunnossa

Kiitos!